

**THỰC TRẠNG KỸ NĂNG QUẢN LÝ LỚP HỌC TRONG QUÁ TRÌNH THỰC TẬP
SƯ PHẠM GIAI ĐOẠN 1 CỦA SINH VIÊN NGÀNH GIÁO DỤC TIỂU HỌC
TRƯỜNG ĐẠI HỌC HOA LƯU**

Vũ Thị Hồng^{1*}, Nguyễn Thị Nguyệt²

Ngày nhận bài: 03/6/2024

Ngày chấp nhận đăng: 13/12/2024

Tóm tắt: Quản lý lớp học là một trong yếu tố quyết định hiệu quả của quá trình giáo dục nói chung và giáo dục ở tiểu học nói riêng. Để giúp người học thực hiện tốt nhiệm vụ ở các trường tiểu học ngay sau khi tốt nghiệp, các cơ sở giáo dục cần quan tâm phát triển kỹ năng sư phạm nói chung và kỹ năng quản lý lớp học nói riêng trong quá trình đào tạo. Bài viết trình bày khái quát những kết quả nghiên cứu về cơ sở lý luận của kỹ năng quản lý lớp học, thực trạng kỹ năng quản lý lớp học của sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học Trường Đại học Hoa Lư trong quá trình thực tập sư phạm giai đoạn 1, từ đó đề xuất các giải pháp bồi dưỡng và phát triển kỹ năng quản lý lớp học cho sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học trong quá trình đào tạo.

Từ khóa: kỹ năng, quản lý lớp học, tiểu học, sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học.

**CURRENT STATE OF CLASSROOM MANAGEMENT SKILLS DURING THE
FIRST PHASE OF TEACHING PRACTICUM FOR PRIMARY EDUCATION
STUDENTS AT HOA LU UNIVERSITY**

Abstract: Classroom management is one of the key factors determining the effectiveness of the educational process in general and primary education in particular. To help students perform well in primary schools immediately after graduation, educational institutions need to focus on developing pedagogical skills in general and classroom management skills in particular during the training process. This article presents an overview of the research results on the theoretical basis of classroom management skills, The current state of classroom management skills of Primary Education students at Hoa Lu University during their first phase of teaching practice, and from there, proposes solutions for improving and developing classroom management skills for Primary Education students during their training.

Keywords: skills, classroom management, primary education, Primary Education students.

¹ Bộ môn Giáo dục thể chất - Tâm lý, Trường Đại học Hoa Lư, *Email: vthong@hluv.edu.vn

² Khoa Sư phạm Tiểu học - Mầm non, Trường Đại học Hoa Lư

1. Mở đầu

Kĩ năng (KN) quản lý lớp học không chỉ là việc giáo viên (GV) quản lý hành vi của từng cá nhân trong lớp học mà quản lý lớp học còn liên quan tới toàn bộ hoạt động trong môi trường lớp học. Quản lý lớp học là toàn bộ những việc làm mà GV tiến hành để tổ chức không gian, thời gian, tài liệu học tập và người học sao cho việc học được diễn ra một cách hiệu quả. Khả năng quản lý lớp học của GV tốt sẽ trở thành một trong những điều kiện quyết định đến chất lượng giảng dạy và học tập. Có thể nói trong lớp học, nếu toàn bộ học sinh (HS) đều nhận thức được hành vi và khả năng của mình, hợp tác tốt cùng GV để xây dựng môi trường học tích cực, lành mạnh, thân thiện thì đó là yếu tố cốt lõi để quyết định chất lượng giáo dục. Khi GV áp dụng tốt các KN quản lý lớp học, sẽ khơi dậy hứng thú học tập và phát huy được năng lực, khả năng sáng tạo của HS.

Bài viết trình bày khái quát cơ sở lý luận về KN quản lý lớp học, thực trạng KN quản lý lớp học của sinh viên (SV) ngành Giáo dục Tiểu học Trường Đại học Hoa Lư trong quá trình thực tập sư phạm (TTSP) giai đoạn 1, những yếu tố ảnh hưởng đến KN quản lý lớp học của SV trong quá trình thực tập. Trên cơ sở đó, đề xuất những biện pháp để hình thành, phát triển và rèn luyện KN quản lý lớp học cho SV, góp phần nâng cao chất lượng đào tạo GV tiểu học phù hợp với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông hiện nay.

2. Nội dung

2.1. Khái niệm về kĩ năng quản lý lớp học

Quản lý lớp học là một trong những hoạt động cần thiết của tất cả GV. Quản lý lớp học là một trong những năng lực chuyên môn của GV tiểu học, có vai trò quan trọng trong việc giúp GV bồi dưỡng đạo đức, nhân cách HS và đặc biệt giúp GV thực hiện được mục tiêu trong quá trình dạy học, quá trình giáo dục.

Hoạt động quản lý lớp học thường không thể hiện trực tiếp trong kế hoạch giáo dục, kế hoạch dạy học nhưng lại có ảnh hưởng rất lớn đến sự thành công của các ý tưởng dạy học/giáo dục cũng như chất lượng dạy học/giáo dục. Có thể nói hoạt động quản lý lớp học là điều kiện cần cho sự thành công của mỗi giờ học. Nếu GV không có khả năng quản lý lớp học tốt thì những ý tưởng về phương pháp, kỹ thuật dạy học có hay đến mấy cũng có thể bị thất bại trong quá trình thực hiện kế hoạch dạy học/giáo dục.

Theo Khúc Năng Toàn (2015): “Kĩ năng quản lý lớp học được hiểu là khả năng thực hiện có hiệu quả các hành động cụ thể, được xác định trên cơ sở các khía cạnh việc làm trong quản lý lớp học”

Theo Phạm Thị Kim Anh (2020): “Kĩ năng quản lý lớp học là những thao tác hành động mang tính kĩ thuật, thủ thuật cao mà người GV thực hiện thành thạo để kiểm soát, xử lý và điều chỉnh các hành vi của HS trong lớp học, nhằm thiết lập và duy trì trật tự lớp học một cách có kết quả, phù hợp với thực tiễn, điều kiện, hoàn cảnh cụ thể của từng lớp học”.

Như vậy, KN quản lý lớp học là một trong KN quan trọng giúp người GV thực hiện dạy học và giáo dục có hiệu quả. Quản lý lớp học hiệu quả sẽ mang lại những lợi ích thiết thực trong quá trình dạy học, giáo dục, cụ thể là:

- Đảm bảo triển khai kế hoạch dạy học, giáo dục đúng như dự định ban đầu.
- Tránh hoặc ứng phó với những hành vi không mong muốn của HS.
- Hoạt động dạy và học được thực hiện một cách hiệu quả nhất, đảm bảo được mục tiêu đề ra.
- Sử dụng thời gian hiệu quả.
- Duy trì được tính liên tục của giờ học.
- Giảm được thời gian không mong đợi từ phía HS và cả từ phía GV.
- Xây dựng môi trường học tập tích cực trong lớp học...

Trong khuôn khổ của nghiên cứu này, chúng tôi cho rằng, quản lý lớp học là các hoạt động GV thực hiện nhằm duy trì và dẫn dắt lớp học hiệu quả, đảm bảo môi trường học tập tích cực cho HS. Quản lý lớp học thường là những tác động của người GV trong quá trình dạy học để duy trì một lớp học ổn định (Ngô Vũ Thu Hằng và cộng sự, 2020).

Quản lý lớp học là một trong những yếu tố đóng vai trò quyết định đối với việc giảng dạy hiệu quả và là yêu cầu cần có đối với mỗi người GV nói chung và GV tiểu học nói riêng.

2.2. Những yêu cầu đặt ra đối với việc quản lý lớp học của giáo viên tiểu học

Quản lý lớp học hiệu quả là việc thực hiện hợp lý các biện pháp quản lý lớp, làm giảm tối thiểu những hành vi không mong muốn đến từ HS, giúp cho các hoạt động dạy học, giáo dục được thực hiện ổn định và hiệu quả.

Để có thể quản lý lớp học ở tiểu học hiệu quả, mỗi GV cần:

- Hiểu được đặc điểm phát triển tâm sinh lý của HS tiểu học; hiểu được đặc điểm tính cách, thói quen, sở thích... cũng như hoàn cảnh của từng cá nhân HS để lựa chọn các ứng xử cũng như tác động giáo dục phù hợp.

- Sử dụng các nguyên tắc quản lý lớp học có hiệu quả, như một số nguyên tắc: giữ bình tĩnh, tôn trọng HS, suy nghĩ tích cực về HS, đặt mình vào vị trí của HS, đưa ra những góp ý mang tính xây dựng, thể hiện sự quan tâm đến HS...

- Sử dụng chiến thuật, biện pháp quản lý lớp học hiệu quả, như xây dựng nội quy và quy tắc lớp học; can thiệp kỷ luật (bằng nhiều cách như thể hiện phản ứng của GV, khen thưởng, kỷ luật, hình phạt, phối hợp với nhóm, phối hợp với gia đình...)

- Bao quát HS trong giờ học, trong hoạt động, cuốn hút HS tham gia vào các hoạt động.

- Xử lý linh hoạt, hiệu quả các tình huống xảy ra trong quan hệ giữa GV và HS, giữa HS và HS.

- Chấp nhận và tôn trọng sự khác biệt của tất cả HS trong lớp. Đặc biệt, GV phải quan tâm đến tất cả HS, làm cho tất cả HS cảm nhận được sự quan tâm từ GV; sẵn sàng giúp đỡ, hỗ trợ khi các em gặp khó khăn trong học tập, trong quan hệ ứng xử với những người xung quanh.

2.3. Các kỹ năng quản lý lớp học ở tiểu học cần hình thành cho sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học

Tác giả Ngô Vũ Thu Hằng (và các cộng sự, 2020) cho rằng, để quản lý lớp học tiểu học có hiệu quả, người GV phải có 5 KN cơ bản: Bao quát lớp, Cuốn hút HS vào bài học, Giao tiếp sư phạm, Dạy học kiến tạo xã hội; Tổ chức thực hiện học tập chuyển hóa.

Trong nghiên cứu của mình, tác giả Nguyễn Thị Liên (2021) cũng đi sâu nghiên cứu các KN quản lý lớp học: bao quát lớp học, cuốn hút HS vào bài học và giao tiếp với HS.

Theo tác giả Phạm Thị Lan Anh (2020), GV phổ thông cần phải có các KN quản lý lớp học, đó là: KN xây dựng nội quy và quy tắc ứng xử trong lớp học, KN xây dựng môi trường tâm lý lớp học, KN bao quát, kiểm soát, ngăn chặn và xử lý các hành vi không cho phép của HS trong lớp học; KN cuốn hút sự chú ý của HS vào các hoạt động học tập.

Tác giả Phạm Thị Lan Anh đã chỉ ra những KN quản lý lớp học cơ bản, phù hợp với quá trình tổ chức dạy học, tổ chức hoạt động giáo dục ở tiểu học. Trong quá trình đào tạo GV tiểu học, cơ sở đào tạo cần phải xác định đây là một trong các KN sư phạm cần hình thành cho SV để các em thực hiện có hiệu quả chất lượng dạy học và giáo dục khi trở thành GV ở các trường tiểu học. Theo tác giả, hệ thống các KN quản lý lớp học bao gồm: KN xây dựng nội quy và quy tắc ứng xử trên lớp học (quy định những điều được làm và không được làm; những yêu cầu hoặc tiêu chuẩn chung về các hành vi ở trong lớp); KN xây dựng môi trường tâm lý lớp học; KN bao quát, kiểm soát, ngăn chặn và xử lý các hành vi không cho phép của HS trong lớp học; KN cuốn hút sự chú ý của HS vào các hoạt động học tập. Tác giả cũng cho rằng, ngoài những KN trên, GV luôn chú ý dành những lời khen ngợi hoặc phần thưởng đúng lúc để khích lệ sự cố gắng và

tiền bộ của HS. GV thường xuyên giao các nhiệm vụ học tập vừa sức, đúng sở trường của HS để phát huy mặt tích cực. Với những HS cá biệt, GV cần hết sức khéo léo, mềm dẻo nhưng cứng rắn trong xử lý tình huống để tránh sự căng thẳng, xung đột và tổn thương.

Trong công trình nghiên cứu, tác giả Khúc Năng Toàn (2015) đã đề cập đến 10 KN quản lý lớp học: Xác lập kỳ vọng hành vi; Hướng dẫn hành vi; Ngừng và bao quát; Khen ngợi để nhắc nhở; Biểu đạt phi ngôn ngữ khích lệ; Khích lệ mô tả; Lựa chọn chú ý; Nhắc nhở sai phạm; Lựa chọn bắt buộc; Thực thi nhất quán.

Trên cơ sở phân tích các công trình nghiên cứu của các tác giả trên, chúng tôi nhận thấy các tác giả đã đề cập đến nhiều KN quản lý lớp học khác nhau. Từ đó, chúng tôi cho rằng, trong quá trình TTSP giai đoạn 1 SV cần có một số KN quản lý lớp học cơ bản sau:

1. KN xây dựng và hướng dẫn, hỗ trợ HS thực hiện nội quy và quy tắc ứng xử
2. KN bao quát HS trong lớp học
3. KN quản lý thời gian
4. KN cuốn hút sự chú ý của HS vào các hoạt động học tập/rèn luyện (xây dựng các nhiệm vụ học tập/rèn luyện, tổ chức cho HS thực hiện các nhiệm vụ đó, đánh giá HS
5. KN sử dụng các biện pháp khích lệ, động viên nhằm duy trì, phát triển hành vi tích cực của HS trong lớp học
6. KN kiểm soát, ngăn chặn và xử lý các hành vi không cho phép của HS trong lớp học (lựa chọn chú ý, nhắc nhở- ứng xử sai phạm).

Như vậy, để chuẩn bị cho SV có thể thực hiện tốt nhiệm vụ trong quá trình thực tập và sau này khi trở thành GV ở các cơ sở giáo dục tiểu học cần phải chú trọng rèn luyện cho các em hệ thống các KN quản lý lớp học ngay trong quá trình đào tạo. Việc nghiên cứu đánh giá về thực trạng, các yếu tố ảnh hưởng đến quá trình rèn luyện và thực hiện các KN quản lý lớp học là cơ sở để đề xuất các giải pháp nâng cao chất lượng rèn luyện KN sư phạm nói chung, KN quản lý lớp học nói riêng cho SV.

2.4. Thực trạng kĩ năng quản lý lớp học của sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học Trường Đại học Hoa Lư trong quá trình thực tập giai đoạn 1

Trong các chương trình đào tạo ngành Giáo dục Tiểu học ở Trường Đại học Hoa Lư trước năm 2021, chưa đưa nội dung KN quản lý lớp học ở tiểu học thành một môn học. Việc hình thành KN này được thực hiện thông qua nội dung rèn nghiệp vụ sư phạm và thực hiện thông qua một số học phần như Giao tiếp sư phạm của người GV tiểu học, học phần Hoạt động trải nghiệm ở tiểu học, các học phần Phương pháp giảng dạy bộ môn... dẫn đến việc hình thành KN này chưa được phân nhiệm rõ ràng trong chương trình đào tạo. Xuất phát từ yêu cầu Chuẩn nghề nghiệp GV phổ thông nói chung, GV tiểu học nói riêng và yêu cầu đổi mới giáo dục nhằm nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện cho HS, môn Kỹ năng quản lý lớp học ở tiểu học đã được xây dựng và đưa vào trong Chương trình đào tạo từ năm 2022 với vai trò là môn học tự chọn.

Để đánh giá về thực trạng KN quản lý lớp học của SV, các yếu tố ảnh hưởng đến KN quản lý lớp học của SV cũng như những khó khăn của các em khi thực hiện KN này, chúng tôi đã tiến hành khảo sát ở 147 SV các lớp D14 Giáo dục Tiểu học và 48 GV hướng dẫn SV trong quá trình TTSP giai đoạn 1 ở 15 trường tiểu học trên địa bàn tỉnh Ninh Bình.

Khảo sát thực trạng KN quản lý lớp học của SV được thực hiện thông qua quan sát việc thực hiện KN quản lý lớp học của SV trong đợt TTSP giai đoạn 1, thông qua tự đánh giá của SV và đánh giá của GV hướng dẫn TTSP ở trường tiểu học. Ngoài ra, chúng tôi tiến hành đàm thoại với SV, GV hướng dẫn TTSP ở trường tiểu học nhằm tìm hiểu sâu hơn về thực trạng KN quản lý lớp học của SV cũng như những khó khăn của SV khi thực hiện KN này.

Tiêu chí đánh giá các KN quản lý lớp học của SV trong quá trình TTSP giai đoạn 1:

- *KN xây dựng và hướng dẫn, hỗ trợ HS thực hiện nội quy và quy tắc ứng xử:*
 - + Biết cách xây dựng nội quy lớp học và quy tắc ứng xử (xác định được những yêu cầu chung, những điều HS được làm và không được làm)
 - + Biết cách triển khai cho HS những yêu cầu đặt ra trong nội quy lớp học, quy tắc ứng xử đối với thầy cô, bạn bè.
 - + Giám sát, đôn đốc HS thực hiện nội quy lớp học, quy tắc ứng xử đạt hiệu quả.
 - *KN bao quát HS trong lớp học:*
 - + Xác định được thời điểm và vị trí quan sát phù hợp
 - + Dự kiến được các tình huống xảy ra trong giờ học và dự kiến cách xử lý tình huống phù hợp
 - + Phân phối sự chú ý đến HS trong lớp, kịp thời phát hiện và xử lý các tình huống phù hợp, có hiệu quả, không ảnh hưởng đến việc thực hiện mục tiêu, nội dung, tiến trình dạy học hoặc tổ chức hoạt động giáo dục.
 - *KN quản lý thời gian:*
 - + Xác định được thời gian và phân chia thời gian hợp lý cho từng khâu hoặc từng bước của quá trình tổ chức dạy học hoặc quá trình tổ chức hoạt động giáo dục.
 - + Điều chỉnh thời gian linh hoạt để hoàn thành mục tiêu giờ dạy hoặc hoạt động giáo dục có hiệu quả.
 - + Xử lý hiệu quả các tình huống phát sinh trong quá trình tổ chức giờ học hoặc hoạt động giáo dục.
 - *KN cuốn hút sự chú ý của HS vào các hoạt động học tập/rèn luyện (xây dựng các nhiệm vụ học tập/rèn luyện, tổ chức cho HS thực hiện các nhiệm vụ đó, đánh giá HS):*
 - + Xác định được các nhiệm vụ học tập, rèn luyện cho HS ở mỗi giờ học, mỗi hoạt động giáo dục.
 - + Tổ chức cho HS thực hiện các nhiệm vụ học tập, rèn luyện. Sử dụng kỹ thuật cuốn hút HS tham gia các hoạt động (gây hứng thú trước khi bắt đầu giờ học hoặc hoạt động, trong quá trình tổ chức như sử dụng trò chơi học tập, kể chuyện, tổ chức các vận động nhẹ nhàng... để làm giảm sự căng thẳng, mệt mỏi ở HS, kích thích các em tham gia thực hiện các nhiệm vụ tiếp theo có hiệu quả).
 - + Đánh giá, nhận xét việc thực hiện nhiệm vụ của HS phù hợp, có tính chất động viên, khích lệ HS trong học tập, rèn luyện.
 - *KN sử dụng các biện pháp khích lệ, động viên nhằm duy trì, phát triển hành vi tích cực của HS trong lớp học:*
 - + Biết sử dụng lời nói, ánh mắt, cử chỉ, điệu bộ... để khích lệ HS.
 - + Biểu dương, khen ngợi kịp thời, phù hợp với kết quả/thành tích của các em.
 - + Khích lệ các HS trong lớp tích cực thực hiện hành vi tích cực; phê bình, rút kinh nghiệm đối với hành vi chưa tích cực của HS.
 - *KN kiểm soát, ngăn chặn và xử lý các hành vi không cho phép của HS trong lớp học (lựa chọn chú ý, nhắc nhở- ứng xử sự phạm).*
 - + Dự kiến được các hành vi của HS có thể xảy ra trong giờ học hoặc hoạt động giáo dục và dự kiến cách xử lý các hành vi không mong muốn từ phía HS.
 - + Luôn nhắc nhở HS thực hiện các nội quy, quy định của trường, của lớp.
 - + Khi xử lý các hành vi không mong muốn của HS cần phải bình tĩnh, nhẹ nhàng, không miệt thị HS, cần giúp các em nhận ra sự không phù hợp trong hành vi của mình và hướng dẫn các em điều chỉnh hành vi cho phù hợp với nội quy, quy định.
- Trong nghiên cứu, chúng tôi tập trung đánh giá về nhận thức của SV về sự cần thiết phải rèn luyện KN quản lý lớp học, các yếu tố ảnh hưởng đến việc thực hiện KN quản lý lớp học, đặc

biệt là đánh giá mức độ thực hiện KN này của SV. Việc đánh giá KN quản lý lớp học của SV được đánh giá ở 4 mức:

Mức độ 1: Chưa biết thực hiện

Mức độ 2: Biết thực hiện nhưng còn lúng túng

Mức độ 3: Biết thực hiện

Mức độ 4: Thực hiện thành thạo, hiệu quả.

Khi xử lý kết quả, chúng tôi cho điểm theo thứ tự từ thấp đến cao, từ 1 điểm đến 4 điểm (thấp nhất là 1 điểm và cao nhất là 4 điểm).

Kết quả khảo sát thực trạng KN quản lý lớp học trong đợt TTSP giai đoạn 1 của SV được phân tích theo các tham số thống kê mô tả: tỷ lệ %, giá trị trung bình cộng. Bên cạnh đó, chúng tôi tiến hành so sánh về tự đánh giá của SV, đánh giá thông qua quan sát và đánh giá của giáo viên hướng dẫn TTSP.

2.4.1. Nhận thức của sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học về sự cần thiết phải rèn luyện kĩ năng quản lý lớp học

Để tìm hiểu nhận thức của SV ngành Giáo dục Tiểu học cũng như của giáo viên hướng dẫn thực tập về sự cần thiết phải rèn luyện KN quản lý lớp học, chúng tôi khảo sát 147 SV và 48 giáo viên hướng dẫn SV trong quá trình TTSP giai đoạn 1 ở 15 trường tiểu học trên địa bàn tỉnh Ninh Bình. Kết quả cho thấy: 100% giáo viên và 100% SV đều đánh giá KN quản lý lớp học ở trường tiểu học là rất cần thiết. Điều đó chứng tỏ, giáo viên và SV đều nhận thức được tầm quan trọng của KN này đối với chất lượng tổ chức giờ dạy.

Trong quá trình TTSP giai đoạn 1, có 104 SV (70,7%) tự đánh giá rất tích cực; 43 SV (29,3%) tự đánh giá tích cực rèn luyện các KN sư phạm nói chung và KN quản lý lớp học nói riêng. Bên cạnh đó, có 36 giáo viên hướng dẫn (75%) đánh giá SV rất tích cực, 12 giáo viên hướng dẫn (25%) đánh giá SV tích cực trong rèn luyện các KN sư phạm.

2.4.2. Mức độ thực hiện kĩ năng quản lý lớp học của sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học trong đợt thực tập sư phạm giai đoạn 1

Để có thông tin đánh giá về mức độ đạt được ở một số KN quản lý lớp học của SV trong đợt TTSP giai đoạn 1, chúng tôi tiến hành khảo sát tự đánh giá của SV về vấn đề này, kết quả thu được ở Bảng 1.

Bảng 1. Tự đánh giá của sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học về mức độ đạt được ở một số kĩ năng quản lý lớp học trong đợt thực tập sư phạm giai đoạn 1

STT	Nội dung đánh giá	Mức độ					Thứ bậc
		1	2	3	4	TBC	
1	KN xây dựng, hướng dẫn, hỗ trợ HS thực hiện nội quy và quy tắc ứng xử	0	6	99	42	3.24	1
2	KN bao quát HS trong lớp học	0	11	105	31	3.14	2
3	KN quản lý thời gian	0	13	132	2	2.93	6
4	KN cuốn hút sự chú ý của HS vào các hoạt động học tập/rèn luyện (xây dựng các nhiệm vụ học tập/rèn luyện, tổ chức cho HS thực hiện các nhiệm vụ đó, đánh giá HS).	0	12	126	9	2.98	4
5	KN sử dụng các biện pháp khích lệ, động viên nhằm duy trì, phát triển hành vi tích cực của HS trong lớp học.	0	6	136	5	2.99	3

6	KN kiểm soát, ngăn chặn và xử lý các hành vi không cho phép của HS trong lớp học (lựa chọn chủ ý, nhắc nhở- ứng xử sư phạm).	0	10	134	3	2.95	5
---	--	---	----	-----	---	------	---

Kết quả ở Bảng 1 cho thấy: hầu hết SV tự đánh giá “Biết thực hiện” các KN quản lý lớp học. Trong đó, “Kĩ năng xây dựng, hướng dẫn, hỗ trợ học sinh thực hiện nội quy và quy tắc ứng xử” và “Kĩ năng bao quát học sinh trong lớp học” có nhiều SV đã thực hiện ở mức thành thạo, hiệu quả (số SV thực hiện ở 2 KN này lần lượt là 42 SV, 31 SV). Bên cạnh đó, vẫn có một số SV biết thực hiện nhưng còn lúng túng. “Kĩ năng kiểm soát, ngăn chặn và xử lý các hành vi không cho phép của học HS trong lớp học” và “Kĩ năng quản lý thời gian” là hai KN mà các em đánh giá đạt được ở mức độ thấp nhất so với các KN khác. Điều này cũng phù hợp với các em SV trong quá trình thực tập sư phạm giai đoạn 1, vì đây là lần đầu tiên các em xuống các trường để thực tập vai trò của một người giáo viên, các em chưa có nhiều kinh nghiệm quản lý thời gian hiệu quả, các tình huống xảy ra trong quá trình giáo dục HS tiểu học rất đa dạng nên các em chưa thực hiện tốt KN này.

Đồng thời, các KN quản lý lớp học mà SV đánh giá ở mức độ thực hiện chưa thành thạo cũng chính là những KN mà các em cho là khó khăn hơn trong các KN quản lý lớp học khác.

Việc đánh giá chính xác mức độ thực hiện các KN sư phạm nói chung và KN quản lý lớp học nói riêng là cơ sở quan trọng để SV có phương hướng rèn luyện bản thân, hình thành và phát triển các KN phù hợp với yêu cầu giáo dục HS tiểu học.

Để tìm hiểu thêm về mức độ đạt được các KN quản lý lớp học của SV, chúng tôi tiến hành khảo sát 48 giáo viên tiểu học là những người trực tiếp hướng dẫn SV trong quá trình TTSP giai đoạn 1. Kết quả đánh giá về mức độ đạt được ở một số KN của SV trong quá trình TTSP giai đoạn 1 được thể hiện ở Bảng 2.

Bảng 2. Đánh giá của giáo viên hướng dẫn về mức độ đạt được ở một số kĩ năng quản lý lớp học của sinh viên ngành Giáo dục tiểu học trong đợt thực tập sư phạm giai đoạn 1

TT	Nội dung đánh giá	Mức độ					Thứ bậc
		1	2	3	4	TBC	
1	KN xây dựng, hướng dẫn, hỗ trợ HS thực hiện nội quy và quy tắc ứng xử	0	2	31	15	3.27	1
2	KN bao quát HS trong lớp học	0	3	34	11	3.17	2
3	KN quản lý thời gian	0	7	34	7	3.00	4
4	KN cuốn hút sự chú ý của HS vào các hoạt động học tập/rèn luyện (xây dựng các nhiệm vụ học tập/rèn luyện, tổ chức cho HS thực hiện các nhiệm vụ đó, đánh giá HS).	0	11	25	12	3.02	3
5	KN sử dụng các biện pháp khích lệ, động viên nhằm duy trì, phát triển hành vi tích cực của HS trong lớp học.	0	8	35	5	2.94	5
6	KN kiểm soát, ngăn chặn và xử lý các hành vi không cho phép của HS trong lớp học (lựa chọn chủ ý, nhắc nhở- ứng xử sư phạm).	6	10	22	10	2.75	6

Kết quả ở Bảng 2 cho thấy: GV đánh giá SV ở các KN quản lý lớp học trong quá trình TTSP giai đoạn 1 chủ yếu đạt ở mức độ “Biết thực hiện”. Điều này phù hợp với tự đánh giá của SV về mức độ đạt được ở một số KN quản lý lớp học. GV hướng dẫn cho rằng “Kĩ năng kiểm soát, ngăn chặn và xử lý các hành vi không cho phép của HS trong lớp học” là KN còn khó khăn hơn đối với các em. Qua trao đổi trực tiếp với GV hướng dẫn, GV cho rằng: có những tình huống SV tỏ ra lúng túng, không biết xử lý như thế nào; hoặc xử lý chưa phù hợp, vì quá tập trung vào bài dạy. Đôi khi SV còn lúng túng, chưa có biện pháp điều chỉnh khi HS mất trật tự, không phối hợp với bạn trong làm việc nhóm,...

Bên cạnh đó, chúng tôi quan sát trực tiếp việc thực hiện một số KN quản lý lớp học của SV trong giảng dạy, trong công tác chủ nhiệm để có thông tin đánh giá toàn diện về KN quản lý lớp của SV trong đợt TTSP giai đoạn 1, kết quả như sau:

Bảng 3. Mức độ đạt được ở một số kĩ năng quản lý lớp học của sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học trong đợt thực tập sư phạm giai đoạn 1 (thông qua quan sát)

STT	Nội dung đánh giá	Mức độ					
		1	2	3	4	TBC	Thứ bậc
1	KN xây dựng, hướng dẫn, hỗ trợ HS thực hiện nội quy và quy tắc ứng xử	0	6	99	42	3.24	1
2	KN bao quát HS trong lớp học	0	11	105	31	3.14	2
3	KN quản lý thời gian	0	13	132	2	2.93	6
4	KN cuốn hút sự chú ý của HS vào các hoạt động học tập/rèn luyện (xây dựng các nhiệm vụ học tập/rèn luyện, tổ chức cho HS thực hiện các nhiệm vụ đó, đánh giá HS).	0	9	126		3.02	4
5	KN sử dụng các biện pháp khích lệ, động viên nhằm duy trì, phát triển hành vi tích cực của HS trong lớp học.	0	6	130	11	3.03	3
6	KN kiểm soát, ngăn chặn và xử lý các hành vi không cho phép của HS trong lớp học (lựa chọn chú ý, nhắc nhở- ứng xử sư phạm).	0	10	134	3	2.95	5

Kết quả quan sát cho thấy: Hầu hết SV “Biết thực hiện” các KN quản lý lớp học. Kết quả quan sát về mức độ đạt được của KN quản lý lớp học cũng phù hợp với kết quả tự đánh giá của các em và kết quả đánh giá của GV hướng dẫn thực tập. Trong quá trình thực tập dạy học, tổ chức các hoạt động giáo dục, SV bộc lộ khả năng quản lý thời gian chưa tốt, cụ thể: khi tổ chức giờ dạy có em dạy quá thời gian quy định, hoặc dạy không hết bài theo kế hoạch, khi đó các em không biết xử lý như thế nào; một số em bộc lộ rõ sự lúng túng khi “Kiểm soát, ngăn chặn và xử lý hành vi không cho phép của HS” trong lớp, như khi lớp mất trật tự, HS đặt ra nhiều câu hỏi, nói leo,...Đặc biệt, khi tổ chức cho HS báo cáo kết quả làm việc nhóm, SV chỉ chú ý HS đang báo cáo, có thời điểm sao nhãng quản lý các HS dưới lớp.

Trong quá trình quan sát, chúng tôi cũng nhận thấy SV cũng đã sử dụng linh hoạt các phương pháp, hình thức tổ chức dạy học nhưng khả năng phân phối chú ý của SV trong các giờ dạy chưa phù hợp. Có những SV chỉ chú ý đến việc tổ chức bài dạy mà không chú ý đề quản lý các hành vi của HS trong lớp. Vì vậy, có một số tình huống xảy ra các em bỏ qua, không xem xét để xử lý cho phù hợp....; SV đã có những cách thức để gây hứng thú cho HS trong giờ học,

nhưng chỉ xảy ra ở một số thời điểm trong giờ dạy, thường gắn với các hình thức tổ chức dạy học như trò chơi, sắm vai,...Khả năng lôi cuốn sự chú ý của HS chưa bền vững, chủ yếu mới thực hiện ở đầu giờ học hoặc cuối giờ học...

Về cơ bản SV đã thể hiện được KN tổ chức và quản lý nhóm lớp khi cho HS làm việc nhóm, thảo luận. Tuy nhiên, việc giám sát, đôn đốc, hỗ trợ các nhóm chưa được thực hiện đồng đều (dành nhiều thời gian, quan tâm nhóm này mà lại không chú ý đến nhóm khác...).

2.4.3. Các yếu tố ảnh hưởng đến kết quả thực hiện kĩ năng quản lý lớp học của sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học trong đợt thực tập sư phạm giai đoạn 1

Để có cơ sở đề xuất các giải pháp phù hợp giúp SV thực hiện có hiệu quả các KN quản lý lớp học trong quá trình TTSP và sau này khi trở thành GV ở các cơ sở giáo dục tiểu học, chúng tôi đã tìm hiểu những yếu tố ảnh hưởng đến kết quả thực hiện KN này của SV trong quá trình TTSP giai đoạn 1. Kết quả cho thấy, những yếu tố ảnh hưởng đến kết quả thực hiện KN quản lý lớp học của SV, bao gồm:

- Quy mô lớp học hầu hết ở trường thực tập đông, vượt quá quy định (trên 35 HS, có lớp trên 40 HS....). Thậm chí, ở một số lớp có HS khuyết tật, trong khi SV chưa có nhiều kĩ năng quản lý, giáo dục đối với HS này.

- Đặc điểm tâm lý HS tiểu học: khả năng tập trung chú ý chưa bền vững, dễ phân tán chú ý, có những lớp HS bướng bỉnh, hiếu động nhưng SV thực tập không cương quyết, thậm chí không biết cách xử lý phù hợp, vừa mất nhiều thời gian, ảnh hưởng đến tiến trình thực hiện nội dung bài giảng cũng như tổ chức các hoạt động.

- Môi trường và nhiệm vụ học tập thay đổi. Trong quá trình học tập trường đại học, SV chủ yếu là thực hiện các nhiệm vụ học tập các môn học, khi thực hành chủ yếu là ở trong tình huống giả định, hoặc khi đi thực hành thực tế ở các cơ sở giáo dục tiểu học các em mới dừng lại ở mức độ quan sát. Nhưng trong thời gian TTSP, các em phải thực hiện (thực tập) các nhiệm vụ cơ bản của GV, ngoài ra các em còn phải thực hiện nhiều nội dung thực tập khác (tìm hiểu về cơ sở giáo dục, thực tiễn giáo dục địa phương, tìm hiểu về chức năng, nhiệm vụ của người giáo viên, đặc điểm HS....). Môi trường thay đổi, nội dung thực tập mang tính tổng hợp, đòi hỏi SV phải nhanh chóng thích nghi, đồng thời phải biết xây dựng kế hoạch, sắp xếp thời gian để thực hiện đầy đủ các nhiệm vụ theo Kế hoạch thực tập. Tuy vậy, một số SV chưa thích nghi hoặc thích nghi chậm với môi trường, có SV chưa biết xây dựng được kế hoạch cá nhân, chưa sắp xếp thời gian để thực hiện các nhiệm vụ thực tập phù hợp.

- Khả năng làm chủ bản thân trong quá trình TTSP của SV chưa tốt, một số SV hay căng thẳng, lo lắng.

- Bản lĩnh nghề nghiệp của SV cũng là một trong những yếu tố ảnh hưởng đến kết quả thực hiện KN quản lý lớp học của các em trong quá trình TTSP. Một số em chưa thể hiện được bản lĩnh nghề nghiệp do chưa nắm vững được các kiến thức nghiệp vụ, KN sư phạm nói chung, KN giao tiếp, ứng xử trong quan hệ với HS, KN giải quyết các tình huống xảy ra trong quá trình dạy học, giáo dục nói riêng ở một số SV chưa thuần thục.

- Một số SV chưa tự tin trong thực hiện nhiệm vụ, chưa chủ động trong phối hợp với các thành viên khác trong đoàn/nhóm thực tập.

Qua khảo sát, chúng tôi nhận thấy: yếu tố ảnh hưởng lớn nhất là “Tính tích cực, tự giác của bản thân” (điểm trung bình là 3.90). Yếu tố tiếp theo là “Sự hỗ trợ, đánh giá của GV hướng dẫn” (điểm trung bình là 3.54). Xếp thứ ba là yếu tố “Công tác kiểm tra, giám sát của trưởng đoàn (giảng viên hướng dẫn), Ban Chỉ đạo thực tập” (điểm trung bình là 3.31). Khi trao đổi trực tiếp với SV cũng như Trưởng đoàn TTSP (giảng viên hướng dẫn), GV hướng dẫn ở trường tiểu học đều có nhận xét tương đồng về các yếu tố chi phối hiệu quả thực hiện KN quản lý lớp học của

SV trong TTSP giai đoạn 1. Các yếu tố về điều kiện luyện tập của cơ sở thực tập không ảnh hưởng nhiều đến quá trình này. SV có môi trường lớp học, nội quy trường lớp, có sự hướng dẫn của GV, sự hợp tác, hỗ trợ của bạn trong nhóm/đoàn thực tập giúp quá trình luyện tập hình thành KN hiệu quả.

Như vậy, có các yếu tố chủ quan và khách quan ảnh hưởng hiệu quả thực hiện KN quản lý lớp học của SV ngành Giáo dục Tiểu học trong đợt TTSP giai đoạn 1. Đây là cơ sở để chúng tôi đề xuất các giải pháp bồi dưỡng và phát triển KN quản lý lớp học cho SV.

2.3. Đề xuất các biện pháp bồi dưỡng và phát triển kĩ năng quản lý lớp học cho sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học Trường Đại học Hoa Lư

Để hình thành KN quản lý lớp học cho SV ngành Giáo dục Tiểu học, trong quá trình tổ chức đào tạo cần trang bị cho SV những kiến thức cơ bản về quản lý lớp học, đặc biệt cần phải tổ chức các hoạt động rèn luyện KN quản lý lớp học cho các em ngay trong thực hành nghiệp vụ sư phạm.

Trong các buổi tổ chức rèn luyện nghiệp vụ sư phạm thường xuyên, cụ thể ở những giờ tập giảng của SV, giảng viên hướng dẫn cần chú ý rèn luyện các em không chỉ là các KN tổ chức giờ lên lớp theo các bước/các khâu mà cần chú ý đến việc rèn luyện cho các em các KN quản lý lớp học một cách có hiệu quả. Đồng thời, hình thành cho SV khả năng vừa tổ chức giờ học, vừa có khả năng bao quát HS trong lớp, phát hiện và xử lý các tình huống xảy ra trong giờ học có hiệu quả. Muốn vậy, giảng viên hướng dẫn phải tạo ra các tình huống giả định, cho SV tập giải quyết/xử lý, giảng viên tổ chức góp ý, điều chỉnh để từng bước hình thành KN này cho các em.

Trong thực hành tổ chức các hoạt động giáo dục, cần hướng dẫn SV không chỉ chú ý đến việc làm thế nào để tổ chức một hoạt động giáo dục theo trình tự đã thiết kế mà cần phải chú ý đến việc quản lý lớp học trong quá trình tổ chức hoạt động đó để nâng cao chất lượng tổ chức hoạt động đó.

Trong quá trình TTSP, giảng viên hướng dẫn ở Trường Đại học Hoa Lư và GV hướng dẫn ở các trường tiểu học cần giám sát, đôn đốc, tư vấn, hỗ trợ SV thực hiện các nhiệm vụ theo kế hoạch, lịch trình. Hỗ trợ, hướng dẫn SV xây dựng kế hoạch thực tập cá nhân, sắp xếp thời gian phù hợp để thực hiện các nhiệm vụ thực tập. Đồng thời, cần khích lệ, động viên, tạo động lực để SV hoàn thành tốt nhiệm vụ TTSP, từ đó hình thành và phát triển KN sư phạm nói chung, KN quản lý lớp học nói riêng cho SV.

Hướng dẫn SV biết cách phối hợp, hỗ trợ lẫn nhau trong nhóm, đoàn thực tập. Đồng thời, hướng dẫn SV chủ động phản hồi với GV/giảng viên phụ trách để được tư vấn, trợ giúp kịp thời.

Tuy nhiên, việc hình thành KN quản lý lớp học cho SV ngành Giáo dục Tiểu học không chỉ phụ thuộc vào sự hướng dẫn của giảng viên trong quá trình rèn nghề, thực hành cũng như GV ở các cơ sở giáo dục tiểu học (nơi SV thực tập) mà điều quan trọng và có tính chất quyết định chính là khả năng tự học, tự rèn luyện của bản thân SV. Mỗi SV phải nhận thức tầm quan trọng của việc quản lý lớp học đối với việc thực hiện có hiệu quả mục tiêu của bài dạy hoặc hoạt động giáo dục ở tiểu học. Mặt khác, dưới sự hướng dẫn của giảng viên, SV tích cực rèn luyện, tích cực vận dụng trong thực tiễn để hình thành và dần dần hoàn thiện KN này.

3. Kết luận

Trong quá trình TTSP giai đoạn 1, SV ngành Giáo dục Tiểu học Trường Đại học Hoa Lư đã sử dụng được các KN quản lý lớp học cơ bản, tuy nhiên các KN quản lý lớp học của SV chưa thuần thục, hầu hết các em mới ở mức độ “Biết thực hiện”. Vì vậy, cần tăng cường các biện pháp giúp các em thực hiện có hiệu quả hơn nữa các KN quản lý lớp học. Để hình thành và phát triển KN quản lý lớp học, trong quá trình đào tạo, SV cần được trang bị những kiến thức cần thiết về KN quản lý lớp học, cần có sự hướng dẫn của giảng viên và sự nỗ lực tự học, tự rèn luyện của bản thân SV. Hình thành, phát triển KN quản lý lớp học cho SV phải được tích hợp lồng ghép

trong tất cả các môn học và trong quá trình thực tập sư phạm, đặc biệt là những môn nghiệp vụ. Việc hình thành và phát triển KN quản lý lớp học không chỉ là trách nhiệm của giảng viên giảng dạy những môn học có tính chất nghiệp vụ mà là trách nhiệm của tất cả giảng viên tham gia giảng dạy các môn học trong Chương trình đào tạo GV tiểu học.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Khúc Năng Toàn (2015), Thực trạng kỹ năng quản lý lớp học của giáo viên tiểu học và THCS trên địa bàn thành phố Hà Nội. *Tạp chí khoa học, Trường ĐHSP Hà Nội*, tr94-102.
- [2]. Phạm Thị Kim Anh (2020), Một số kỹ năng quản lý lớp học trong giờ học của giáo viên ở trường phổ thông hiện nay, *Tạp chí Dạy và Học ngày nay*, kỳ 1 – 7/2020, tr49-63.
- [3]. Ngô Vũ Thu Hằng (chủ biên, 2020), Kỹ năng quản lý lớp học ở tiểu học, *Nxb ĐHSP*, tr80-114; tr7.
- [4]. Nguyễn Thị Liên (2021), Thực trạng hoạt động quản lý lớp học của giáo viên tiểu học, *Tạp chí Tâm lý học*, số 11 năm 2021, tr39-50.
- [5]. Vũ Thị Hồng (2023), Bồi dưỡng kỹ năng quản lý lớp học cho sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học Trường Đại học Hoa Lư, *Kỷ yếu Hội thảo Trường Đại học Hoa Lư năm 2023*.

